

057 La néo-plastique

Vooraf

Op 15 februari 1931 wordt in Parijs de kunstenaarsgroep ‘L’Association artistique Abstraction Création’ opgericht¹. De oprichters waren Georges Vantongerloo², Antoine Pevsner³, Naum Gabo⁴ en Auguste Herbin⁵. Ruim 400 kunstenaars werden lid van ‘Abstraction Création’, ook Mondriaan.

Het doel van de groep was een podium creëren voor de abstracte kunst, ‘pour l’organisation de manifestations d’art non figuratif.’ Van 1932 tot 1937 gaf de groep een jaarboek uit: *Abstraction, Création, Art non-figuratif* met afbeeldingen en teksten van abstract werkende kunstenaars. Mondriaan heeft een bijdrage geleverd aan de jaarboeken van 1932, 1933 en 1934⁶. De tekst *La néo-plastique* verscheen in het jaarboek 1932.

Bron

De enige bron van de tekst *La néo-plastique* is de publicatie in het jaarboek 1932 van ‘L’Association Abstraction Création’⁷. Omdat het oorspronkelijke manuscript ontbreekt, kunnen we niet nagaan of de redactie wijzigingen heeft aangebracht in de tekst van Mondriaan. We kwalificeren deze bron daarom als ‘geautoriseerd, maar met twijfel over de redactie’.

Een publicatie beschouwen we als voltooid.

Basistekst en leestekst

De publicatie van *La néo-plastique* is de basis voor de leestekst. De gepresenteerde tekst krijgt een typografische wijziging. Alle teksten in het jaarboek 1932 zijn zonder hoofdletters gepresenteerd en omdat het niet Mondriaans gewoonte was om zijn teksten zonder hoofdletters te schrijven, krijgt de gepresenteerde tekst een ‘normale’ typografie.

Titel

De titel van de publicatie in het jaarboek is ook de titel van de leestekst: *La néo-plastique*.

Datering en ondertekening

Mondriaans tekst is niet gedateerd. Het jaarboek *Abstraction, Création, Art non-figuratif* 1932 waarin het artikel van Mondriaan, verschijnt in april 1932⁸. De datering van de gepresenteerde tekst is: april 1932⁹.

Boven de titel *La néo-plastique* staat vermeld: ‘Piet Mondrian.’

Ontstaan en publicatie

Volgens het colofon van het jaarboek *Abstraction, Création, Art non-figuratif* 1932 was dit jaarboek samengesteld door Jean Hé lion¹⁰. In het redactionele voorwoord schrijft hij: ‘Chaque artiste a été invité à exprimer dans un article les raisons qu’il juge motiver essentiellement son attitude. Ces articles, qu’ils soient écrits par lui-même ou par un écrivain spécialement choisi, sont placés sous la responsabilité de l’artiste qu’ils concernent: ils n’engagent que lui.’

Vermoedelijk is Mondriaan door zijn collega-schilder Jean Hé lion benaderd om een artikel te schrijven voor het eerste jaarboek van ‘L’Association artistique Abstraction Création’. Het kan ook zijn dat Mondriaan gereageerd heeft op een algemeen schrijven van de redactie aan de leden van de ‘Association’.

In Mondriaans brieven is slechts één opmerking gevonden over *La néo-plastique*. Op 6 augustus 1931 schrijft hij aan Alfred Roth¹¹: ‘Bientôt je vous enverrai une page que j’ai écrite pour la revue nouvelle

¹ CRII: 149.

² Georges Vantongerloo (1886-1965), Belgisch kunstenaar en medewerker van *De Stijl*.

³ Antoine Pevsner (1884-1962), Russisch, Frans schilder en beeldhouwer.

⁴ Naum Gabo (pseudoniem van Naum Pevsner) (1890-1977), Russisch, Amerikaans schilder, beeldhouwer en architect.

⁵ Auguste Herbin (1882-1960), Frans schilder.

⁶ 1932: tekst 057; 1933: tekst 059; 1934: tekst 060.

⁷ *Abstraction-Création, Art non-figuratif* 1 (april 1932): 25.

⁸ CRII: 152.

⁹ Mondriaan woont op dat moment in Parijs, 26 Rue du Départ.

¹⁰ *Abstraction-Création, Art non-figuratif* 1 (april 1932): 48. Jean Hé lion (1904-1987), Frans kunstschilder.

¹¹ Alfred Roth (1903-1998), Zwitsers architect.

dont la feuille je vous incluse et qui remplacera Cercle et Carré. Tout de même le mouvement « Création-Abstraction [»] je le trouve un peu forcé -: nous sociétaires avons à payer 200 francs. Chacun! ¹²

Afbeeldingen

La néo-plastique verschijnt in het eerste jaarboek (1932) van 'L'Association artistique Abstraction Création', getiteld: *Abstraction, Création, Art non-figuratif*. Naast de tekst staan twee schilderijen van Mondriaan in zwart-wit afgebeeld. De bovenste afbeelding is een reproductie van B217¹³ met de tekst: 'mondrian p. 1930.' De onderste afbeelding is een reproductie van B213¹⁴ met de tekst: 'mondrian p. 1929.'

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *La néo-plastique* besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het 'Sleutelwoordenregister' ¹⁵. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *formes neutres ou universelles, moyens plastiques essentiels, néo-plastique, opposition rectangulaire, plan rectangulaire, rythme équilibré.*

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

Op 6 augustus 1931 schrijft Mondriaan aan Roth dat hij iets heeft geschreven voor een nieuw tijdschrift, getiteld 'Création-Abstraction'. Hij zal de korte tekst *La néo-plastique* dus naar alle waarschijnlijkheid ergens in augustus 1931 hebben geschreven. Volgens de Catalogue Raisonné heeft Mondriaan in 1931 vier schilderijen vervaardigd: B226-B229¹⁶. Hij zal tijdens het schrijven aan *La néo-plastique* met één of meer van deze schilderijen bezig zijn geweest.

¹² S. Lemoine (ed.). *Piet Mondrian/ Alfred Roth Correspondance*. Paris, 1994: 61-62.

¹³ CRII: 351, B217 (Composition with Red, Blue, and Yellow, 1930.)

¹⁴ CRII: 347, B213 (Composition No.III, with Red, Blue, yellow, and Black, 1929.)

¹⁵ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

¹⁶ CRII: 358-362.